

บทที่ 4

วิธีดำเนินการวิจัย

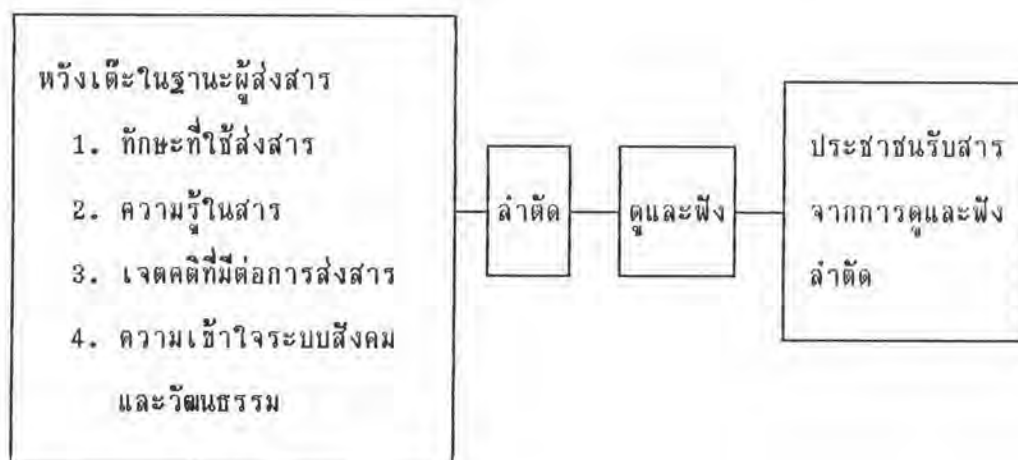
การศึกษาเรื่องบทบาทของ หวังดี นิมา ในฐานะผู้ส่งสารในการให้ความรู้แก่ประชาชน โดยผ่านสื่อพื้นบ้านลำตัดในครั้งนี้ เป็นการวิจัยที่ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีลำดับขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. การศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยต่าง ๆ
2. การสำรวจและรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูล
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยต่าง ๆ

ในขั้นแรก ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร ตำรา สิ่งพิมพ์ และงานวิจัยต่าง ๆ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับ การวิจัยเชิงคุณภาพ ประวัติของ หวังดี นิมา หรือ "หวังดีเฒ่า" ทฤษฎีเรื่อง การสื่อสาร การถ่ายทอดความรู้ และความรู้เกี่ยวกับเพลงพื้นบ้านโดยเฉพาะอย่างยิ่งเพลงพื้นบ้าน ประเภทลำตัด จากนั้นผู้วิจัยได้กำหนดเป็นกรอบความคิดในการวิจัยตามทฤษฎีของ เดวิด เค. เบอร์โล (David K. Berlo) โดยแบ่งคุณสมบัติผู้ส่งสารของ หวังดี นิมา ออกเป็น 4 ด้านคือ ด้านทักษะที่ หวังดี นิมา ใช้ในการถ่ายทอดความรู้ ด้านความรู้ในการสื่อสาร ด้านเจตคติที่มีต่อการส่งสาร และด้านความเข้าใจเกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรมของ หวังดี นิมา

กรอบความคิดในการศึกษา

การสำรวจและเก็บรวบรวมข้อมูล

การสำรวจและเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนดำเนินงาน ดังนี้

1. สำรวจและเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ

1.1 ผู้วิจัยนำหนังสือแนะนำตัวเพื่อขออนุญาตทำการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นำไปส่งให้ หัวใจ เต้ นิมา ด้วยตนเอง เพื่อขอความร่วมมือในการให้ข้อมูลการวิจัย

1.2 สำรวจและเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสังเกตและสัมภาษณ์ หัวใจ เต้ นิมา

โดยตรง

1.3 สำรวจและเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสังเกตและสัมภาษณ์ ผู้ให้ข่าวสำคัญ

(Key Informant) โดยตรงจำนวน 3 คน คือ นายเอนก นาวิกมูล นางศรีนวล ชำอาจ และนางสาวนิรมัย นิมา

1.4 สำรวจและเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม โดยการสังเกตการแสดงสดของ

คณะลำตัดหัวใจเต้ตามสถานที่ต่าง ๆ ระหว่างเดือนมีนาคม-มิถุนายน 2537 รวม 10 ครั้ง คือ

ครั้งที่ 1 วัดตันลัดดี พระประแดง สมุทรปราการ

ครั้งที่ 2 งานศพบริเวณพระประแดง สมุทรปราการ

ครั้งที่ 3 วัดบางกระเจ้ากลาง พระประแดง สมุทรปราการ

ครั้งที่ 4 งานกาชาด สวนอัมพร กรุงเทพมหานคร

ครั้งที่ 5 งานกาชาด สวนอัมพร กรุงเทพมหานคร

- ครั้งที่ 6 วัดประหารรังสรรค์ นนทบุรี
- ครั้งที่ 7 วัดสิงห์ บางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร
- ครั้งที่ 8 วัดกำแพง บางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร
- ครั้งที่ 9 วัดจันทร์สโมสร อำเภอเมือง นนทบุรี
- ครั้งที่ 10 วัดทรงธรรม พระประแดง สมุทรปราการ

1.5 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่

- 1.5.1 ตัวผู้วิจัยเอง
- 1.5.2 เครื่องบันทึกเสียงและแถบบันทึกเสียง
- 1.5.3 กล้องและฟิล์มถ่ายภาพ
- 1.5.4 บันทึกภาคสนามจากการแสดงสดจำนวน 10 ครั้ง

1.6 ศึกษาทำความเข้าใจในรายละเอียดของข้อมูลจากการแสดงทั้ง 10 ครั้ง

1.7 สัมภาษณ์ประชาชนที่มาชมการแสดงจำนวน 30 คน สำหรับการคัดเลือก

ประชาชนนั้นผู้วิจัยใช้การเลือกแบบเจาะจง โดยการสุ่มตัวอย่างแบบไม่เป็นทางการ

2. สํารวจและรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ

2.1 สํารวจและรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ตำรา สิ่งพิมพ์ และงานวิจัยที่

เกี่ยวข้อง

2.2 สํารวจและรวบรวมข้อมูลจากวิทยุทัศน์ จำนวน 6 ม้วน และแถบบันทึกเสียง จำนวน 35 ม้วน โดยถอดข้อความออกมาเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อสะดวกในการนำมาวิเคราะห์ ประกอบในการศึกษาครั้งนี้ วิสตุอุปกรณดังกล่าว ผู้วิจัยได้อัดสำเนาแถบบันทึกเสียงจาก แถบบันทึกเสียงของศูนย์สังคีตศิลป์ ธนาคารกรุงเทพจำกัด สาขาสะพานผ่านฟ้า และอัดสำเนา วิทยุทัศน์จากสถาบันราชภัฏเพชรบุรีวิทยาเขตกรณี่ จังหวัดปทุมธานี อีกทั้งจัดซื้อแถบบันทึกเสียง จำนวนหนึ่งจากร้านจำหน่ายทั่วไป

2.3 ศึกษาทำความเข้าใจในรายละเอียดของข้อมูลจากเอกสาร แถบบันทึกเสียง และวิทยุทัศน์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ตัวผู้วิจัย เป็นเครื่องมือที่สำคัญที่สุด เนื่องจากการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการใช้ คนสัมพันธ์กับคนโดยตรง

2. แบบสัมภาษณ์ชนิดไม่มีโครงสร้าง (unstructure interview) ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดหัวข้อที่จะทำการศึกษาไว้กว้าง ๆ เป็นการล่วงหน้า เป็นลักษณะคำถามเปิด ผู้วิจัยใช้วิธีสัมภาษณ์แบบลึกโดยการซักถามถึงรายละเอียดจากผู้ให้สัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่แท้จริงและถูกต้อง โดยใช้เทคนิคการตรวจซ้ำ (Recheck) หากเกิดความสงสัยในข้อมูล

3. บันทึกสนาม ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อใช้บันทึกเหตุการณ์จากการสังเกตและการสัมภาษณ์ ตลอดจนบันทึกสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องในขณะที่เก็บข้อมูล จากการแสดงสดจำนวน 10 ครั้ง

4. อุปกรณ์อื่น ๆ ได้แก่ ตำรา เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เทปบันทึกเสียง แอ็บบันทึกเสียง फिल्मและกล้องถ่ายภาพ

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้เทคนิคการสัมภาษณ์อย่างเป็นกันเอง ใช้การคลุกคลีสร้าง ความสนิทสนมคุ้นเคย ทั้งกับผู้ให้สัมภาษณ์ข้อมูลโดยตรง คือ หวังดี นิมา และผู้ให้สัมภาษณ์ข้อมูลซึ่งเป็นผู้ให้ข่าวสำคัญ (Key Informant)

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล จัดกระทำและนำเสนอผลการวิจัยด้วยวิธีพรรณาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) ด้วยขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การจัดแฟ้ม

การจัดระบบแฟ้ม เป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยแยกและจัดหมวดหมู่ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ การสังเกต จากแหล่งข้อมูลที่ทั้งปฐมภูมิและทุติยภูมิ แบ่งออกเป็น 3 แฟ้ม ดังนี้

1.1 แฟ้มจิปาถะหรือแฟ้มข้อมูลทั่วไป เช่น ประวัติความเป็นมาของลำตัด ประวัติชีวิตและผลงานการแสดงของ หวังดี นิมา บทร้องลำตัดจากแอ็บบันทึกเสียงที่ได้ถอดความออกเป็นลายลักษณ์อักษรแล้ว และเอกสารที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ จัดเป็นหัวข้อ เป็นหมวดหมู่

1.2 แฟ้มงานสนาม เป็นแฟ้มที่เกี่ยวข้องกับการบันทึกขั้นตอนและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลในแต่ละขั้นตอนของการปฏิบัติงาน รวมทั้งบันทึกปัญหาและวิธีการซักถามซ้ำเพื่อทราบถึงข้อมูลที่สอดคล้องกันและขัดแย้งกัน

1.3 แฟ้มการวิเคราะห์เบื้องต้น หลังจากผู้วิจัยได้สังเกตและสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลแล้ว นำข้อมูลที่ได้รับมาในแต่ละครั้ง ศึกษาและวิเคราะห์เพื่อค้นหาความหมายและแบบแผนของพฤติกรรมในด้านต่าง ๆ เมื่อได้ข้อสรุปจากการวิเคราะห์เบื้องต้นแล้ว ก็จะเขียนข้อสรุปเก็บไว้

ในแฟ้มนี้ จัดเป็นหมวดหมู่ เป็นรายประเด็นตามเนื้อหาสาระ เพื่อสะดวกต่อการค้นหาในภายหลัง

2. การตรวจสอบข้อมูล

การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล เพื่อพิสูจน์ว่าข้อมูลนั้นถูกต้องหรือไม่ ผู้วิจัย ใช้การสังเกตและสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลโดยตรงและผู้ให้ข่าวสำคัญด้วยการถามซ้ำด้วยคำถามเดิม โดยการให้ความแตกต่างในด้านเวลา สถานที่ และบุคคล ถ้าได้คำตอบเหมือนเดิม แสดงว่า ข้อมูลนั้นได้รับการยืนยันว่าถูกต้อง

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัย (Inductive) คือ วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) คือความแล้วสร้างข้อสรุปจากรูปธรรม หรือปรากฏการณ์ที่สังเกตเห็น หรือข้อค้นพบส่วนย่อย ๆ ซ้ำแล้วซ้ำอีก จนเกิดความมั่นใจในการสรุป สิ่งที่น่ามาวิเคราะห์ ได้แก่ 1) ความรู้ที่ปรากฏในกลอนลำตัด 2) ทักษะที่หวังดี นิมา ใช้ในการนำเสนอในการถ่ายทอดความรู้ 3) เจตคติของ หวังดี นิมา ที่มีต่อการส่งสาร และ 4) ความเข้าใจของ หวังดี นิมา ที่มีต่อระบบสังคมและวัฒนธรรม โดยใช้วิธีการตีความและสร้างข้อสรุปจากรูปแบบความสัมพันธ์ ความเป็นเหตุเป็นผล ตลอดจนผลกระทบต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการส่งผ่านความรู้ของหวังดี นิมา โดยใช้สื่อเพลงพื้นบ้านประเภทลำตัด

เมื่อได้ตรวจตราทบทวนและจัดลำดับข้อมูลเรียบร้อยแล้ว จึงนำมาเรียบเรียงและนำเสนอรายงานการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการบรรยาย